

УДК 821.161.2-1.09-93«20»

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/31.213875>**Ольга НОВОДВОРЧУК,***orcid.org/0000-0002-1225-2470*

викладач дитячої літератури

Кременчуцького педагогічного коледжу імені А. С. Макаренка
(Кременчук, Полтавська область, Україна) novodvorcuk@gmail.com

ОКРЕМІ ОСОБЛИВОСТІ ВЕРСИФІКАЦІЇ В УКРАЇНСЬКІЙ ДИТЯЧІЙ ЛІТЕРАТУРІ ПОЧАТКУ ХХІ СТ.

Статтю присвячено дослідженню особливостей віршування в сучасній дитячій літературі. Твори сучасних поетів І. Андрусика, Ю. Бедрика, М. Григоріва, В. Карп'юка, Г. Кирпи, О. Мамчич, Л. Мовчун, П. Розвозчика, Р. Скиби слугують вдалим прикладом для дослідження поезії з точки зору віршування. Авторські стилі цих поетів різняться поміж собою, демонструючи непересічність світогляду та літературного бачення кожного з них. За творами письменників розглянуто специфіку версифікації в ХХІ ст., схарактеризовано поширені способи римування сучасної дитячої поезії й адресування поезій, естетичну оригінальність.

У статті визначено провідні тенденції розвитку метричного та строфічного репертуару. В аналізі поезій увагу зосереджено на різновидах розмірів, римувань, їхнього впливу на характер поезії як основи стилетворчості письменників. Динаміка розвитку версифікації досліджується з позицій цілісності літературного твору, через розкриття ролі віршувального чинника в загальній структурі ідіостилю того чи іншого поета-сучасника. Поглиблено вивчається проблема взаємодії традицій класичного віршування й новаторства, трансформації народно-поетичних форм.

У результаті дослідження концептуально визначено поетикальні особливості української дитячої поезії початку ХХІ ст. на матеріалі віршованої творчості українських письменників. З'ясовано роль розміру, рими, римування, строфічної будови в поетичних творах, їхній тісний зв'язок зі змістом, темою твору та світовідчуттям письменника. Виявлено, що більшість силабо-тонічних творів укладено ямбами та хорейми. У строфічній будові поезії домінує дистих, катрен та секстина. Простежено поодинокі творення вільного вірша. Сучасні письменники обирають найрізноманітніші способи римування: суміжне, перехресне, кільцеве, але останній у меншій кількості.

Викладені в межах статті результати аналізу версифікаційних особливостей поезій для дітей розширюють знання про художню специфіку цих творів, дають підстави вважати їх значущими досягненнями українських письменників ХХІ ст., майстерними художніми зразками.

Ключові слова: версифікація, система віршування, вірші, римування, розмір, дитяча література.

Olha NOVODVORCHUK,*orcid.org/0000-0002-1225-2470*

Children's Literature Teacher

of Anton Makarenko Pedagogical College of Kremenchuk
(Kremenchuk, Poltava region, Ukraine) novodvorcuk@gmail.com

SOME FEATURES OF VERSIFICATION IN THE UKRAINIAN CHILDREN'S LITERATURE OF THE BEGINNING OF THE XXI CENTURY

The article contains the study of the peculiarities of poetry in modern children's literature. Works of modern poets I. Andrusyak, Y. Bedryk, O. Grigoriv, V. Karpyuk, G. Kirpa, O. Mamchych, L. Movchun, P. Rozvozchik, R. Skyby serve as a good example for the study of poetry from the point of view of poetry. The authorial styles of these poets differ from each other, demonstrating the uniqueness of the worldview and literary vision of each of them. According to the works of writers the researcher considers the specifics of versification in the XXI century, characterizes the leading ways of rhyming modern children's poetry and widespread the addressing of poems and aesthetic originality.

The article identifies the leading trends in the development of metric and strophic repertoire. While analyzing of poetry the researcher focuses attention on the varieties of sizes, rhymes, their influence on the nature of poetry as the basis of stylistic creativity of writers. Olha studied the dynamics of the development of versification from the standpoint of the integrity of the literary work, through the disclosure of the role of the poetic factor in the general structure of the idiosyncrasy of a contemporary poet. The article shows depth studying of the problem of the interaction of the traditions of classical poetry and innovation, the transformation of folk poetic form.

As a result, the research conceptually determines the poetic features of Ukrainian children's poetry of the beginning of the XXI century on the material of poetic works of Ukrainian writers. The article clarifies the role of size, rhyme, rhyme, strophic structure in poetic works, their close connection with the content, theme of the work and the worldview

of the writer. The researcher has found that most of the syllabic-tonic works are composed of iambics and chorea. The dystychs, quatrains and sextines dominate in the strophic structure of poetry. We can notice a single creation of a free poem. Modern writers choose a variety of ways of rhyming: adjacent, cross, circular, but the latter in smaller numbers.

The results of the analysis of versification features of poetry for children presented within the article expand knowledge about the artistic specificity of these works, give grounds to consider them significant achievements of Ukrainian writers of the XXI century, masterpieces.

Key words: *versification, system of poetry, poems, rhyming, size, children's literature.*

Постановка проблеми. У полі зору сучасних українських студій постають дослідження прози й поезії класиків дитячої літератури. Тематично-ідейний зміст, тропіка, образи творів відомих письменників постійно висвітлюються в наукових працях. Аналізуючи змістові категорії, дослідники залишали поза увагою художню форму твору. Таким чином, порушується один з основних законів діалектики: текст представляє єдність форми й змісту, володіє особливими законами й закономірностями композиційної структури. Недоліком лише ідейно-образної інтерпретації твору є неповна інформація, умовність результатів дослідження. Особливої уваги вимагає ситуація, яка склалася з вивченням поетичних творів для дітей. Версифікація в дитячій літературі досі залишається на маргінесі наукового інтересу. На сучасному етапі розвитку науки про дитячу літературу виникла нагальна потреба звернення до поетичних творів, орієнтованих на дітей, створених українськими авторами початку XXI ст.

Аналіз досліджень. Словесна творчість для дітей у XXI ст. різнобічно розвинулася й зазнала достатньою мірою теоретичного осмислення в середовищі її критиків і дослідників. Дослідження ліричного твору, особливостей його архітекtonіки, зокрема метричної форми, розміру, системи римування, фонічної організації, висвітлені в багатьох теоретичних працях. Дослідженням проблеми поетичного мовлення, а зокрема версифікації, займалися вітчизняні й іноземні літературознавці, серед яких О. Веселовський, Р. Гром'як, І. Качуровський, Н. Костенко, Г. Клочек, В. Ковалевський, В. Лесин, М. Моклиця, Н. Науменко, Г. Семенюк, О. Потєбня, О. Пулинець, А. Ткаченко, Б. Томашевський, Н. Ференц, Р. Якобсон та інші. У своїх теоретичних працях науковці торкаються переважно архітекtonіки ліричного твору й версифікації в цілому, не акцентуючись конкретно на сучасній поезії для дітей, тому об'єктом дослідження обрано особливості віршування в поезії сучасних українських письменників, які пишуть для найменших (І. Андрусяка, Ю. Бедрика, М. Григоріва, В. Карп'юка, Г. Кирпи, О. Мамчич, Л. Мовчун, П. Розвозчика, Р. Скиби).

Мета статті – на основі аналізу низки поетичних творів, які належать до української дитячої літератури початку XXI ст., розглянути

й установити найбільш поширені версифікаційні особливості.

Виклад основного матеріалу. Літературна поезія будь-якого народу розвивалася на основі народних пісень. Вона з'явилася тоді, коли словесні художні твори стали складати не на музичній, а на мовній основі.

Особливість мови кожного окремого народу визначає характер віршування в поезії.

Віршування, або версифікація (лат. *Versus* – вірш та *faciō* – роблю), – система організації поетичного мовлення, в основі якої міститься закономірне повторення певних мовних елементів, що складаються на підставі культурно-історичної традиції певної національної мови (Літературознавчий словник-довідник, 2007: 130).

Принципи ритмічної організації віршованої мови в поезіях різних народів різні. Але спільним для всіх видів віршів є те, що рядки їх є певними рівномірними частинами. Історично складені силабічна й тонічна системи віршування на сучасному етапі поєдналися у силабо-тонічну.

Як зазначає літературознавець і письменниця М. Моклиця, «...силабічний принцип віршування для української мови з її активним, рухомим наголосом був вочевидь недостатній: він не створював мелодій рухливих, легких, граціозних, таких, які існують у народній поезії. І зрештою настав час, коли силабіка витіснилась, а натомість запанувала безроздільно силабо-тонічна система віршування» (Моклиця, 2002: 169).

Силабо-тонічна система віршування поєднує принцип *рівноскладовості рядків* з принципом *рівнонаголошеності складів*. Рядки силабо-тонічних віршів мають розмір, який прийнято визначати за допомогою запозиченого в античному віршуванні поняття стопи.

Можна членувати рядок дрібно: на стопи з двома складами. Таке членування хоч і штучне, але спирається на природну основу – двоскладові слова, яких у мові дуже багато. Саме двоскладові слова визначають мелодику ямба й хорєя, саме вони забезпечують цим двом розмірам панівне становище в поезії. Ямб, двоскладова стопа з наголосом на другому складі, утворює м'яку ліричну інтонацію. З усіх п'яти розмірів ямб – найбільш ліричний, найбільш

задушевний, пристосований для потреб як сугесивного (спонтанного) самовиразу митця, так і для медитації, ліричного роздуму. Короткі ямбічні рядки дають мелодію легку, ніжну. А от багатостопним ямбом можна й оповідати – варто подовжити рядок до п’яти, шести стоп, вилучити риму, і ямб звучить майже епічно, не втрачаючи водночас м’якого ліризму (Моклиця, 2002 : 172–173).

Залишається популярним і другий двоскладовий розмір – хорей. Оскільки його мелодика народжується початковим наголосом, це розмір дуже

рухливий, динамічний, танцювальний. Залежно від довжини рядка, тобто кількості стоп, хорей може бути настільки ритмічним що майже переходить у спів, танець, рух. Хорей з довгими рядками трохи повільніший, але теж легкий, динамічний, він без упину плине вперед (Моклиця, 2002: 174).

Ямбічні та хорейні розміри – найуживаніші у віршових системах сучасних поетів, які пишуть для дітей. Поширеними в українській версифікації кінця ХХ – початку ХХІ ст. є двоскладові метри, зокрема їхні чотиристопні розміри:

<i>У стручечку горошинки Захотіли з’їсти шинки, Тож сиділи горошинки І собі ковтали слинки. («У стручечку», Олесь Мамчич)</i>	$\begin{array}{cccc} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \\ \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \\ \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \\ \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \end{array}$ <p>(чотиристопний хорей)</p>
<i>На Місяці далекому, Напевно, Хтось живе. Телефонус Декому, До себе в гості зве. («На місяці», Леся Мовчун)</i>	$\begin{array}{cccc} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \\ \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \\ \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \\ \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \end{array}$ <p>(чотиристопний ямб)</p>

Також трапляються окремі поезії зі значно довшими стопами, зокрема восьмистопний ямб надibuемо у творчості Ю. Бедрика:

<i>У кролика, у Петрика, сьогодні День народження, Тому він заслуговує дбайливого обходження. З кролинкою-сестринкою гостей поважних скликали, Бо так належно Петрикам, коли стають великими. («Уродини», Юрій Бедрик)</i>	$\begin{array}{cccccccc} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \\ \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \\ \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \\ \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \end{array}$ <p>(восьмистопний ямб)</p>
--	---

У віршах окремих письменників, таких як Р. Скиба, Ю. Бедрик, Г. Кирпа, зустрічаємо трискладові метри:

<i>На тихім озерці, де ряски рясні, Жабині народні лунають пісні. У хорі зеленому кожен хорист Ква-ква-ліфікацію має і хист. («Кванцерт», Роман Скиба)</i>	$\begin{array}{cccc} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \\ \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \\ \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \\ \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \end{array}$ <p>(трисопний амфібрахій)</p>
<i>Коли скажете, ніби з ЄНОТОМ Куштували ви чай з бергамотом, Всі, звичайно ж, повірять вам. («Чай», Юрій Бедрик)</i>	$\begin{array}{cccc} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \\ \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \\ \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \end{array}$ <p>(трисопний анапест)</p>
<i>Дерево трудиться назеленітися. Квіточка трудиться начервонітися. («Усі трудяться», Галина Кирпа)</i>	$\begin{array}{cccc} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \\ \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \text{—} \end{array}$ <p>(чотиристопний дактиль)</p>

Стійкість хорейного 4-стопника пояснюється збалансованістю в українській поезії класичних і фольклорних традицій, внаслідок чого відпадає сама потреба в буквальних імітаціях.

У поетичних збірках письменників сучасності хорейні та ямбічні розміри вживані майже з одна-

ковою частотою. Розподіл метричних розмірів зумовлений тематикою, пафосністю та стилістичним забарвленням творів.

У звуковій структурі віршованого твору своєрідна роль належить рими, яка пов’язана з різноманітними звуковими рівнями –

фоніко-ритмічним, інтонаційно-синтаксичним, лексичним.

Рима може виконувати різні функції: ритмічну, мнемотехнічну (легкість запам'ятовування) та строфоорганізувальну, інколи – стилістичну й жанрову (як чинник визначення літературного жанру) і навіть смислової. Найважливіша функція – естетична, коли рима править «...за мистецьку оздобу вірша» (Качуровський, 1984: 47).

Поети сучасності найчастіше використовують катрени з парним (aabb) та перехресним римуванням (abab, aBaB, AbAb) і подеколи з кільцевим (aBBA).

У збірці «А на нас упав ананас» О. Мамчич усі вірші мають парне римування:

річка річка синя	a
сонце в ній як диня	a
плаває туди-сюди	b
хвильки робить із води	b

Більшість поезій І. Андрусяка зі збірки «М'яке і пухнасте» збиті парним римуванням (aabb) і лише декілька – перехресним (abab):

Всівся ослик на осліні,	a
Не згинаючи колін.	a
Зліва хвостик, справа кінчик...	b
Де тут ослик, де осліничик?	b

Письменниця Г. Кирпа майстерно вибудовує вірші з перехресним римуванням. За приклад може слугувати поезія «Шпаки і шпаченята»:

Сидять шпаки і шпаченята,	a
і дощик цяпає на них.	b
Вже скоро будуть відлітати,	a
беруть усіх – старих, малих.	b

Тісно пов'язується з ритмомелодикою, лексикою, синтаксисом, строфікою віршованого мовлення рима.

Рима – це «...суголося закінчень у суміжних і близько розташованих словах, які можуть бути на місці клаузул або перебувати в середині віршового рядка» (Літературознавчий словник-довідник, 2007: 592).

Н. Ференц переконує в тому, що рима – звукове явище – композиційно-звуковий прийом суголося закінчень, яке має фонетичне й метричне значення, об'єднує метричні та суміжні або близько розташовані слова віршованих рядків для впорядкування поетичного мовлення (Ференц, 2011: 191).

Залежно від позиції наголошеного складу в римованому слові виокремлюють чоловічу риму, жіночу, дактилічну, гіпердактилічну. Відповідно наголос припадає на останній, передостанній, третій з кінця та четвертий/п'ятий з кінця склад (Томашевський, 1996: 94).

Відомий мовознавець А. Бурячок у передмові до «Словника українських рим» зауважує, що жіноча й дактилічна рими не можуть бути бідними (порівняно з чоловічою, що має один наголошений голосний), оскільки демонструють більше розмаїття співзвуч, отже, такі рими слід називати достатніми (Словник українських рим, 1979: 8).

Український літературознавець і письменник І. Качуровський зараховує до багатой рими римовані слова, що належать до різних граматичних категорій, а до бідної (найбіднішої) – дієслівні, флективні та суфіксальні (Качуровський, 1984: 38).

Варто зауважити, що затерта рима тягне за собою шаблонний образ чи ситуацію, що негативно впливає на якість поезії.

Поряд із народнописаними ритмами, які знов-таки нагадують про тісний зв'язок дитячої поезії з фольклором, з'явився верлібр – вірш без рими: «Сад – / це Храм Квітів, / де кожна квітка / складає молитви / Сонцю, / Дощу / й Землі. / Сад / це єдиний у світі Храм, / куди злітаються / соловейки, / щоб співати всюношну, / коли сплять / мама, / тато / і я.» («Храм квітів» Г. Кирпи); «плюхається рибина в ставку – / хоче щоб впіймали і бажання замовили / а дітки бавляться на березі – / нема чого лішого бажати» («Плюхається рибина» В. Карп'юка).

Генезу вільного вірша в літературах різних країн виводять із фольклорної творчості. У давнину усвідомлення людиною світу й свого місця в ньому відбувалося через комплекс обрядових дій, що склалися з елементів співу, танцю й слова.

Н. Науменко зазначає: «Первісний синкретизм мислення привів до появи поезії – особливої суб'єктивної форми осягнення світу, форми вислову, якій від початку було задано внутрішній вільний ритм і поділ на нерівновеликі синтаксично завершені рядки» (Науменко, 2010: 2).

Близькість звучання верлібру до розмовних інтонацій, природного мовлення вносить живий струмінь у дитячий вірш, де досі майже повністю панували ямби та хореї. Збагачена й оновлена поезія для дітей змінила своє річище: із мало-значущої притоки вона стала рівноцінним складником сучасного літературного процесу (Дзюбишина-Мельник, 1996: 169).

М. Моклиця висловлює думку про те, що «Гладенька, приємна на слух, класична віршова форма може закривати відсутність справжнього поетичного змісту, а от вже верлібр цього не дозволяє» (Моклиця, 2002: 106).

Значна частина віршів сучасної авторки поезій для дітей і дорослих Г. Кирпи написана верлібром,

що робить стиль письменниці винятковим: «На долоні літа – / самі стежечки, / мов сірі вужі, / шарудять у високій траві. / Ой і побігла б я / тими стежечками, / та не хочу / на сірого вужа / наступити» («Долоня літа»).

Збірка віршів для дітей «Ну й гарно все придумав Бог» Г. Кирпи розкриває особливий дивосвіт і ліричний талант письменниці, який сформовано саме за допомогою вільних віршів: «Мій любий пане-Боже, / я зовсім маленька дівчинка, / я ще така, як мачина, / а Ти вже знаєш мене, / а Ти вже чуєш мене, / а Ти вже бачиш мене. / Чи Ти не гніваєшся, / коли я часом зву Тебе / Всезнайком? / Всечуйком? / Всевидьком?» («Ти знаєш усе»).

Мисткиня гармонійно поєднує довгі й короткі рядки. Тут є **анафори** (я; ти; все-), **епіфора** (мене), **синтаксичний паралелізм**, котрий розгортає думку (а Ти вже знаєш мене, / а Ти вже чуєш мене, / а Ти вже бачиш мене); є **оніми-неологізми** (Чи Ти не гніваєшся, / коли я часом зву Тебе / Всезнайком? / Всечуйком? / Всевидьком?); є **каталогізація** дій (знаєш, чуєш, бачиш) й одне **порівняння** (я зовсім маленька дівчинка, / я ще така, як мачина), котрі увиразнюють особливу теплоту та взаємозв'язок дитини й Бога.

М. Вінграновський тримався думки, що «лише дуже й дуже небагатьом нашим поетам, і то лиш де-не-де, в окремих якихось виняткових випадках, вдається видобути щось живе з цього механічного віршопописання». І наголошував: «...ми не втомлюємося говорити про світ поета, про поетичний світ, про світобачення, світоглушення, світосприймання і так далі... Та поетові, щоб писати про світ, треба його насамперед мати...» (Вінграновський, 1988: 3).

Видатний український поет М. Григорів створив цикл ліричних верлібрів, присвячений дитинству своєї доньки (Збірка «Зелена квітка тиші»). У поезіях увагу привертають ритмомелодика, експресивність вислову, образна система, а особливо вражають метафори «у привечірніх борознах / цвіте собі вечір / поспішає до хати / молоко у глечиках»; «веселі дзвоники криниць / у затинок відер / глибиняться»; «жовті парасольки листя / в порожній воді / порожніють».

Поет сучасності П. Розвозчик демонструє гарне вміння творити як рівнонаголошену поезію, так і неримовані верлібри. У досить складній формі верлібру він зумів доступно передати малому читачеві непроминальні моральні цінності. Ця мета досягнута автором за допомогою ланцюжків насичених персоніфікацій, поєднання архетипних й оригінальних авторських образів, котрі будять

у дитячій свідомості генетичну пам'ять праукраїнця, уяву, створюють особливий етноколотит. Генетична пам'ять допомагає маленькій людині з невеликим життєвим досвідом досягнути сказане поетом. Дитина вчиться відрізняти добро від зла, цінувати живі традиції народу, його історію, культуру (Будугай, 2015: 18).

Верлібр П. Розвозчика «Чорне вушко» – яскравий зразок оригінального зображення звичайної рослини: «Куцик малий, / мов цуценятко, / до матері лащить, а вона – / галуззям похитує: /– Дай-но сховаю тебе /од вітриська злого, / смородинко Чорне Вушко!..»

Відсутність рим компенсується зверненням автора до образу рослини, близької уяві дитини, а також вживанням пестливої лексики, вибором форми твору у вигляді діалогу мами й дитини. Верлібр важче запам'ятати через брак рим, але цілком можливо зрозуміти сенс сказаного у наведеній вище формі навіть малому читачеві (Будугай, 2015: 17).

Таким чином, поетикам сучасних письменників притаманні особливості, які вирізняють кожного художніми домінантами й оригінальними стилістичними знахідками.

Висновки. Отже, вірші українських сучасних поетів мають оригінальний зміст і позначену постмодерністською творчою манерою форму.

На початку XXI ст. поезія для дітей переживає особливий період стабілізації основних показників. Сучасні автори продовжують експериментувати з формами силабо-тонічного вірша. Виникають певні тенденції до подальшого розвитку побудови рими, системи римування, метрики. З'являється чіткий поділ авторів на тих, які дотримуються класичних канонів української поезії, і тих, хто за допомогою специфічних форм намагається оновити поезію для дітей.

Поети XXI ст. використовують загальні версифікаційні й естетичні принципи дитячої літератури. У версифікації чітко простежується тенденція до використання поряд із традиційним чотиривіршем астрофічного вірша, прихованої строфіки, тривіршів, п'ятивіршів і семивіршів. Часто тексти творів сучасних письменників, які пишуть для дітей, сформовані за допомогою неримованих розмірів і форм із частковим римуванням, що викликає стійкі асоціації з фольклорною традицією.

У дослідженні зроблена спроба отримати й осмислити найбільш суттєві дані на основі виконаного аналізу. Ми не прагнули врахувати всі параметри версифікаційної організації текстів, а зацентували увагу на найбільш значущих показ-

никах метрико-ритмічного й фонетичного рівнів. Збір текстового матеріалу, бібліографічні й текстологічні роботи ще тривають, тому метрико-строфічний довідник за творчістю сучасних письменників, які пишуть для дітей, складати ще передчасно.

Таким чином, аналіз особливостей системи організації поетичного мовлення ХХІ ст. дає змогу з'ясувати прикмети індивідуального світобачення та майстерності митців, які пишуть для дітей, простежити переосмислення принципів віршування, вивільнення національної свідомості та культури.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Будугай О. Верлібр у поезії Петра Розвозчика для дітей. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2015. № 4. С. 14–18.
2. Вінграновський М. Вільний вірш поета. Поезія. Київ : Радянський письменник, 1987. Вип. 2, С. 3–5.
3. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури : підручник. 2-ге вид., стереотип. Київ : Либідь, 2005. 488 с.
4. Дзюбишина-Мельник Н. Я. Поетична річка для дітей. *Культура слова*. 1996. Вип. 46–47. С. 163–169.
5. Качуровський І. Фоніка. Мюнхен, 1984. 208 с.
6. Костенко Н. В. Українське віршування ХХ століття. Київ, 1993. 232 с.
7. Кудряшова О. В. Поетика вірша : навчальний посібник. Київ : Київський університет ім. Б. Грінченка, 2011. 143 с.
8. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. Київ : Академія, 2007. 752 с.
9. Мала Сторінка : сайт. URL: <https://mala.storinka.org/>.
10. Моклиця М. Основи літературознавства : навчальний посібник. Тернопіль : Підручники і посібники, 2002. 192 с.
11. Науменко Н. Генеза і шляхи розвитку українського верлібру кінця ХІХ – початку ХХІ століть : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04 ; Київський національний ун-т імені Тараса Шевченка, 2010. 34 с.
12. Семенюк Г. Ф., Гуляк А. Б., Бондарєва О. Є. Версифікація: теорія і практика віршування. Київ : ВГЦ «Київський університет», 2008. 304 с.
13. Словник українських рим / за ред. А. А. Бурячка, І. І. Гурина. Київ : Наукова думка, 1979. 338 с.
14. Томашевський Б. В. Теория литературы. Москва : АспектПресс, 1996. 334 с.
15. Ференц Н. С. Основи літературознавства: підручник. Київ : Знання, 2011. 431 с.

REFERENCES

1. Buduhay O. Verlibr u poeziyi Petra Rozvozchyka dlya ditey. [Verlibr in the poetry of Peter Rozvozchik for children] *Ukrayins'ka literatura v zahal'noosvitniy shkoli*, No 4, 2015, Pp. 14–18 [in Ukrainian].
2. Vinhranovs'kyu M. Vil'nyy virsh poeta. Poeziya. [Free poem of the poet. Poetry]. Kyiv: Rad. pys'mennyk, 1987. Vyp. 2, Pp. 3–5 [in Ukrainian].
3. Halych O., Nazarets' V., Vasyly'ev Y. Teoriya literatury : pidruchnyk. [Theory of Literature]. 2-he vyd., stereotyp. Kyiv : Lybid', 2005. 488 p. [in Ukrainian].
4. Dzyubyshyna-Mel'nyk N. YA. Poetychna richka dlya ditey. [Poetic river for children]. *Kul'tura slova*. 1996. Vyp. 46–47. P. 163–169 [in Ukrainian].
5. Kachurovs'kyu I. Fonika. [Phonics]. Myunkhen, 1984. 208 p. [in Ukrainian and in German].
6. Kostenko N. V. Ukrayins'ke virshuvannya XX stolittya. [Ukrainian poetry of the twentieth century]. Kyiv, 1993. 232 p. [in Ukrainian].
7. Kudryashova O. V. Poetyka virsha : Navchal'nyy posibnyk. [Poetics of poetry: Textbook]. Kyiv : Kyiv. un-t im. B. Hrinchenka, 2011. 143 p. [in Ukrainian].
8. Literaturoznachyy slovnyk-dovidnyk [Literary dictionary-reference] / za red. R. T. Hrom'yaka, Yu. I. Kovaliva, V. I. Teremka. Kyiv : VTS "Akademiya", 2007. 752 p. [in Ukrainian].
9. Mala Storinka : sayt. [Small Page: site]. URL: <https://mala.storinka.org/> [in Ukrainian].
10. Moklytsya M. Osnovy literaturoznavstva : navch. posib. [Fundamentals of literary criticism: textbook]. Ternopil : Pidruchnyky i posibnyky, 2002. 192 p. [in Ukrainian].
11. Naumenko N. Heneza i shlyakhy rozvytku ukrayins'koho verlibru kintsya XIX – pochatku XXI stolit' [Genesis and ways of development of the Ukrainian verlibru of the end of the XIX – the beginning of the XXI centuries] : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.04 ; KNU imeni Tarasa Shevchenka, 2010. 34 p. [in Ukrainian].
12. Semenyuk H. F., Hulyak A. B., Bondaryeva O. Ye. Versyfikatsiya: teoriya i praktyka virshuvannya. [Versification: theory and practice of poetry]. Kyiv : VHTS "Kyiviv'skyu universytet", 2008. 304 p. [in Ukrainian].
13. Slovnyk ukrayins'kykh rim [Dictionary of Ukrainian Rome] / za red. A. A. Buryachka, I. I. Huryna. Kyiv : Naukova dumka, 1979. 338 p. [in Ukrainian].
14. Tomashevskyy B. V. Teoryya lyteratury. [Theory of Literature]. Moskva : AspektPress, 1996. 334 p. [in Russian].
15. Ferents N. S. Osnovy literaturoznavstva : pidruchnyk. [Fundamentals of Literary Studies]. Kyiv : Znannya, 2011. 431 p. [in Ukrainian].